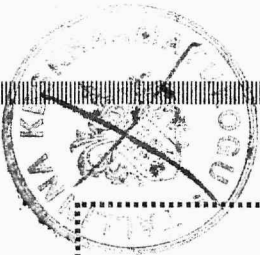

SP, 5453

~~6.3586~~

Riigi- ja omavalitsusteenijale!

Meie järgmine - veebruari kuu - ajakirja number ilmub vabariigi 10. aastapäeva puhul

juubelinumbrina.

Toimetus palub riigi- ja omavalitsusteenijaid saata avaldamiseks selles numbris **omi mälestusi vabariigi iseseisvuse loomis- ja võitluspäivilt.**

Kirjutisi võetakse vastu toimetuses kuni 10. veebruarini.

Välismailt.

Saksamaal on riikliku teenistuse tasu seadus 16. sept. l. a. ministrite nõukogu poolt lõpulikult läbi vaadatud ja 22. sept. rahaministri poolt riiginõukogule oisustamiseks esitatud. Vahepeal, uue seaduse maksamahakkamiseni, makstakse uute palkade arvel 20—70 mk. kuus lisatasu (avantsi), ja suurendatud korteritelisatasu 10 % võrra.

Väljaspool kava seisvad ametnikud (dietaarid — ajutised töötajad, päevapalgalisel), kes seni seisid kindlas vahekorras põhipalgalistega, jäeti palgaseadusest välja. Teenistustasu koosneb edaspidi 1) põhipalgast, 2) korterirahast, mis ühelt poolt põhipalga (tariifklasside), teiselt poolt kohalikkude olude (1 eriklass ja 4 klassi A—D) järele on liigitatud ja 3) lasteabirahast.

Põhipalk kerkib iga kahe aasta järele kuni palgaülemäärani saavutamiseni. Ajakesivus põhipalgast ülemäärani on igas liigis eraldi korraldatud.

Vallitsesed ametnikud saavad ühe tariifklassi võrra madalama korteriraha, kui see nende põhipalga järele õigus oleks. Viimane tariifklass 7 vähendatakse 40 % võrra. Abielus naised saavad poole korteriraha. Elukohtade rajoonid (korteriraha maksmise suhtes) korraldatakse ümber. Rahaministrile jääb õigus korteriraha kõrgendada.

Lasteabiraha on kõigi ametnikkude suhtes ühevõrd-selt kindlaks määratud 20 riigimarga peale kuus igale lapsele kuni tema 21 aastaseks saamiseni.

Pensioni määramisel võetakse aluseks põhipalk ja korteriraha B rajooni järele.

Ametnikkude liigitamises on läbi viidud põhjalikud muudatused. Ruumipuudus ei luba siinkohal tuua täielikku palgareedit; viimasest on näha, et suurema palgakõrgenduse osaliseks on saanud alamate klasside ametnikud (38,8 %), vähema osaliseks (5—15 %) kõrgemad ametnikud. Keskmine palgakõrgendus võrdub 15 %. Palgagrupid, mis enne algasid alamate ametnikkudega (Gr. II — XIII), on nüüd paigutatud vastupidises järjekorras, alates kõrgematega (1—12). Esimene grupp (ministeriaalnõunik) saab 1. oktoobrist 1927. a. põhipalka 9852 Rmk. enne 8526 Rmk.), kus juures palk võib tõusta 14.448 Rmk. (endise 12,552 Rmk. asemel); keskmised ametnikud (7—10 gr.) saavad põhipalka 3142—2182 Rmk. (varem 2730—1967), palga ülemäärana 4192—3192 Rmk. (varem 3612 — 2706); kõige alam aste (kirjandjad, majateenijad, külljad) saavad 1500 riigimarga asemel 2082 Rmk., kus juures palk võib tõusta endise 2160 riigimarga asemel 2682 riigimargani.

Saksa postiametnikkude liidud arvustavad seaduskava igast küljest: puudulik tasu, p. asutuste personali alahindamine, vallaliste ametnikkude tasu vähendamine, ejutiste töötajate olukorra halvendamine erikorraldusega jne.

Paralleelselt ametnikkude palgaliikumisega on kõne alla võetud ka Saksa postiametnikkonna töölise palkade korraldamine. 30. sept. l. a. leidis aset nõupidamine,

millest juhtivalt osa võttis üldine Saksa postiteenijate kutseühisuse esindus. See nõudis töölise põhipalkade kõrgendust. Ministeeriumi esindaja oli põhipalga kõrgendamise vastu ja leidis võimalikuks ainult kohalikkude palgalisade (mis on mitmekesised — kohapealsete tööstuspalkade olukorrale vastavalt) revideerimise. Kutseühisuse esindaja seletas, et isegi kõrgemate palgalisadega kohtades ei küüni praegused palgad sõjaeelse tegeliku tasuni, mis juba tol ajal puudulik oli. Tuhanded töölised saavad nädalas ainult 22 — 30 Rmk. tasu. Lõpuks katkestati nõupidamine sooviavaldusega jatkata läbirääkimisi postiministri juuresolekul.

Valitsuse teatel on riiginõukogule esitatud täiendavalt seaduskava pensioni ja surnud ametnikkude perekondade toetusrahade kõrgendamise kohta. Tähen-datud kõrgendus on ette nähtud 1. oktoobrist 1927., nii, et põhitasu kuni 1800 Rmk. kerkib 25 % võrra, 180—3500 Rmk. — 22 % võrra jne., kuni lõpuks põhitasu Rmk. 11.000 — 16.000 kerkib 12 % võrra. Uus pension või toetusraha ei tohi ületada põhitasu, mida pensionäär oleks saanud, kui ta peale 1. oktoobrit 1927. a. oleks tegelikult teenistusse jäänud. Samasugune süsteem maksab ka aktiivsete ametnikkude lasteabirahade ja korteriraha suhtes.

Kiri toimetusele.

V. a. ajakirja „Side“ toimetusele.

L. a. „Sides“ Nr. 16 ilmunud pseudonüümi „Enn“ all avaldatud artikli puhul „Kuidas hinnatakse auko-hustust“ palun toimetust arusaamatuste selgitamiseks järgmistele ridadele „Side“ lähemas numbris lahkesti ruumi lubada.

1) Postipeavalitsus ei ole puhkuste andmisel ja toetusrahade maksmisel omalt poolt mingisuguseid kitsendusi teinud, vaid on talitanud seaduste ja määruste kohaselt;

2) kaitseväes sõdurina teeninud aega ei saa kõrgendusteandmisel arvesse võtta, sest sundslikku kaitseväge teenistust ei loeta pensioniõiguslikuks riigi-teenistuseks;

3) kuna teenijaskond peavalitsuse ametkõrgenduste komisjoni tööst oma esitajate kaudu on alati osa võtnud, siis pole vist küll kellegi kasud kaitseta jäänud, sest usun, et komisjon on kõrgenduste arutustel püüdnud kõigi teenijate huvisid erapoolelt silmas pidada.

Peaks aga kellegi kasud siiski kannatanud olema, siis oleks ju loomulik, et ses asjas oma esitajate poole pöördaks.

Mis puutub sellesse, et tema — „Enn“ — ametkonnas teeninud ajast on osa arvestamata jäetud, siis peab see lihsalt eksitus olema, mida tuleb peavalit-
sele teatada, et seda parandada võidaks. Ajakirja artikli kaudu pseudonüümi all seda igatahes teha ei saa.
7. jaanuaril 1928. a.

G. Jallajas.

Posti peadirektor.

SIDE

Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu häälekandja.

Toimetuse kolleegium: J. Kallmann (esimees), A. Lepp (sekretär), H. Nurk (liige), A. Michelson (vast. toimetaja).

Tellimise hinnad:
Aastas postiga . . Mk. 200.—
Poolaastas . . . . " 100.—

Üksiknumber
15 mk.

Ilmub 1-2 kord kuus
Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudtee laodes, Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu kuuluvate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.
Toimetus ja talitus:
Tallinna, Tehnika t. 16-c. Telefon: Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad kuus:
Terve lehekülge Mk. 3000.—
Pool lehekülge " 1500.—
Veerand " " 750.—
Kaheksandik " " 400.—
Tekstis 50 prots. kallim.

Nr. 1

SP. 5453

Jaanuar 1928 a.

V. aastakäik.

ENSV
Riiklik Avalik
Rahmatukogu

Aasta vahetusel.

1. 3586

Aeg on igavene, ta on inimese teaduse aprioorne funktsioon. Meie ei tea aja algust ega lõppu, ei oska neid ka enestele kunagi ette kujutada.

Selles igavesti kestvas ajas elavad inimesed, kui üksik-indiviidid vaid üürikest aega ja jälle on nad meie elu näitelaval kadunud.

Aga maine elu on toonud tarviduse ja loodus on andnud ka inimesele mõistuse igavesti kestva ja lõputa aja mõõtmiseks tarvitusele võtta mitmesuguseid mõõtüksusi, küll vähemaid ja suuremaid.

Nii on meil olemas sekundid, minutid, tunnid, nädalad, kuud ja aastad.

Aasta, mis küll kui täpe arvukuga võrreldes, on siiski inimelust umbes 60-70-dik osa ja aasta kui ajaüksuse mõõdumisel, mil näärpäev uksele koputab, mil variseb viimane labidatäis mulda vana aasta kalmule, on küllalt põhjust seisatuda ja mõõdunu peale tagasi vaadata.

Iga majapidaja ja iga kodanik, olgu ta mees või naine, rikas või vaene, noor või vana, suur või väike, tõttab tegema kokkuvõtteid aasta tuludest ja kuludest, sead algava aasta peale üles uusi nõudeid ja kavatsusi, püüab teha ülevaadet sellest, kuid võrd teostusid mõõdunud aasta peale ülesseatud soovid, lootused ja eesmärgid, ning heas lootuses kannab nagu avansina kõik teostatamatud soovid üle algava aasta aktiivasse.

Ka iga riigiteenija ning kogu organiseeritud riigi- ja omavalitsusteenijate pere, eriti väiksepalgasaajad, teevad aasta vahetusel eneste majapidamistest ülevaateid, seades kokku aasta aruandeid, kuid kahjuks suurte puudujääkidega.

Kerge ei ole olnud riigiteenijale kustuv aasta. Ta ei ole kaugeltki suutnud lahen-

dada ja rahuldada tema peale pandud probleeme ja lootusi.

Enamuse, s. o. väiksepalgaliste riigiteenijate mõõdunud aasta majandusaruannete puudujäägid ei moodusta mitte üksi laenukassadesse tasumata jäänud võlgadest ja kauplustesse kehakatte soetamiseks antud väljalunastamata orderitest, vaid me näeme neis puudujääkes ka terve rea peetumusi, kibedusi ning eneste aadressil haavavaid ütelusi ja hulga õiguslikkude seisukohtade kaotusi.

Mõõdunud 1927. a. pandi küll maksuma kõrgendatud tasude seadus, kuid see kõrgendus on vaid näiline.

Uus tasudeseadus tõi vaid mõnesendilisi palgakõrgendusi, mitmetele isegi vähenedusi. Seaduse ainukeseks paremuseks võiks vast ehk seda nimetada, et seadusega on kindlustatud summa, mida elmõõdunud aastatel tuli manguda toetustena.

Kuid näilise palgakõrgendusega algasid kitsendused ja tagasikiskumised mitmel frondil korraga.

Ühes maksamahakanud uue tasude- ja koosseisude-seadusega kaotasid sajad ja tuhanded teenijad riigiametnikkude õigused, mida nad vabariigi algusest peale omasid.

Maksmapandud palgaseadus, millest loodeti palkade ühflustamist ja inimväärilise elu saavutamiseks elatismiinumile vastavat palka, kujundas ja kujundab endast rohkem klassivahede teravnemist, kui loodetud nõudmiste elustamist ning andis veel rohkem teenijaskonnale põhjusi kutseorganisatsioonide kaudu tüütavat palgavõitlust raugematult jätkata.

Süsteemita koosseisude koondamine viis mitmed töötatöölise ridadesse, sundis mitmeid kodumaalt lahkuma, ning tõi teenistusse jääjale töö rohkust ja tööpäeva pikendust,

sest et koondamist ei teostatud kooskõlas töölihtsustuse läbiviimisega.

Riigiteenijate ametsoitude ja paevarahade tasude seadus muudeti, vähendati väiksemalpalgaliste teenijate paevarahasid, vähendati kilomeetrirahasid, mis suureks kitsenduseks neile teenijaile, kel palju ametalalisi komanderinguid.

Suuri majanduslikke raskusi tõi üüriseaduse kaotamine provintsidest ja selle osaline muutmine pealinnas.

Arstiabi andmisel taheti ja tahetakse teha kitsendusi, kavatakse panna osa arstistikulsiidid teenijate kanda.

Kui majandusliku olukorra parandamise takistavaks põhjuseks ette tuuakse riikliku kandejõu nõrkust, siis ei ole see ometi maksev õiguslikus seisukorras, ning liigitamine ametnikkudeks ja vabapalgalisteks, mis tõi hulkadele peetumusi ja kibedusi, ei ole mitte millegiga õigustatud.

Möödunud kaks aastat olid ajad, mil riigiteenija, kes kohusetruult täidab teenistuse nõudeid, kaitstes riigi huve, teostades temale antud suuri ja tähtsaid riiklikke ülesandeid, hoides temale usaldatud saladusi, pidi kuulma kuis mõned rahvasaadikud lausuvad ta aadressil pilkavaid ja muigavaid ütelsi.

Riigiteenija pidi ise oma silmaga lugema ajalehis kirjeldusi, mille eesmärgiks oli kodanikkonnale näidata ja tõendada, et riigiteenija olla kui tarbetu element, kui kahjulik parasiiit riigile, kes saavat rahva käest laisklemise eest palka.

Möödunud aastate jooksul elas riigiteenija üle ärevaid päivi. Ta saatus rippus õhus. Ta luges ajalehist jälle ja jälle uusi teateid, kuis tonkimise komisjon, missugune moodustati riigiteenija kui kahjuliku parasiiidi hävitamiseks, sellest ja sellest ametkonnast punase pliiatsiga 50% koondanud, ilma et geniaalsed tonkmeistrid oma targa suu kaudu sõnagi oleks lausunud sellest, kuis suudavad järelejäädud 50% endiseid ülesandeid ja funktsioone täita ja teostada.

Kõigi siin mainitud ja mainimata pahede vastu pidasid organisatsioonid kavakindlat võitlust, kuid see võitlus ei lõppenud alati riigiteenijaskonna võiduga.

Astudes uude 1928. aastasse, astume suurte ülesannete lävele. Riigiteenijate organisatsioonidel seisavad ees suured ja olulise tähtsusega küsimused.

Käesolev 1928. aasta on tähtsamaks ajajärguks riigiteenijate ja nende kutseorgani-

satsioonilises elus. Käesoleval aastal tuleb kindlasti võidelda selle eest, et pandaks maksuma kauaoodatud ja ammu lubatud teenistusvanuse tasu seadus, ruurendatud perekonnaabiraha seadus, et hakataks maksuma kõigile riigiteenijaile korteriraha nii nagu seda maksetakse rahas või natuuras suure osa teenijaile praegu.

Käesoleval aastal tuleb valvel olla, et komisjonis olevasse pensioni seadusse ei tehtaks teenijate kahjuks kitsendusi, et ei muudetaks teenijate kahjuks arstiabi korraldust. Samuti tuleb nõuda käesoleval aastal teenistusseaduse muutmist, mis võimaldaks teenijate õiguslikku seisukorda parandada, tuleb püüda parandada sõidu- ja paevarahade tasude seadust ning palga ja koosseisude seadust, vastavalt neile soovidele, mis üles seadnud nii üleriiklikud kui ka haruorganisatsioonide kongressid.

Need on suured ja rasked ülesanded, kuid nad on teenijatele elulise tähtsusega. Et nende elluviimist mõjutada ja kiirendada, selleks on vaja, et kõik riigiteenijad endid koondaks ühise keskorgaani ümber, et nad moodustaks ühise ja suure pere, kel oleks mõjuv ja kaaluv sõna oma õigusliku ja majandusliku olukorra parandamiseks kaasa rääkida.

Kui riigiteenijad käesoleval aastal sellest aabitsa-tõest ei suuda aru saada, kui nad ei oska või ei taha endid viimase isikuni organisatsioonide ümber koondada, kui nad ei suuda või ei taha seda absoluutset tõde mõista, et möödunud aastate paranduskatsed ning „suurte meeste“ suured lubadused just selle tõttu ebaõnnestusid, et organisatsioonid ei kujunda endast üksmeelset, võimsat jõudu, kellega oldakse sunnitud arvestama, siis toidame me endid jällegi härra rahaministri lubadustega, siis seame ka tuleval nääripäeval oma majandusaruande kokku veel suuremate puudujääkidega ja suuremate peetumustega kui tänavu.

Et see ei korduks, selleks kaasteenijad igalt ametalalt, pange kõik käed külge, astuge kõik organisatsiooni liikmeks, võtke elavalt osa koosolekustest, valige juhatustesse ja kongressidele primaaid esindajaid, hoiduge väiklastest ja tühistest intriigidest, püüdke suurendada organisatsioone arvult ja teovõimelt, viige organisatsioonid sarnasele kõrgusele, et nad suudaks teie kaitseks, teie õiguslikkude ja majanduslikkude küsimuste lahendamiseks mõjuvalt võidelda.

Kelle kätte tuleks anda distsiplinaarvõim?

Uusi seisukohti.

Toimetuse poolt. Lähemas tulevikus otsustub ühes uue kriminaalseadusega ka distsiplinaarseadustiku saatus. Seadustik, nagu teada, on praegusel kujul riigiteenijaskonnale täiesti vastuvõtmatu. Kui meie läinud aastal („Side“ nr. 13) avaldasime arvustava artikli selle seadustiku eelnõu kohta, siis lootsime, et see riigiteenijaskonna kihama päneb. Kahjuks järgnes sellele, kui mitte surmavaikus, siis ikkagi pea täieline ükskõiksus. Ainult paaris organisatsioonid on küsimus mõõdaminevalt kõne all olnud, ilma et sellele oleks järgnenud midagi tegelikku.

Kuid ometi on asi niivõrd tähtis, et siin riigiteenijaskond kui üks mees oma õiguste kaitseks üles peaks astuma ja mitte ükski lootma organisatsioonide juhatuste ja üksikute isikute peale. Üldtähtsusega küsimustes peavad kaasa tõmbama kõik, ainult siis võib loota võitlusest mingisuguseid positiivseid tagajärgi. Avaldades järgneva kirjutise loodame, et riigiteenijaskond veel viimasel tunnil küsimuse tõsiselt sõelumisele võtab.

Seadustiku eelnõu järgi on distsiplinaarvõim antud ülemuse kätte, kes selle käsitamises peaaegu piiramatult, sest nagu hra E. Maddisson väga õieti tähendab („Vaba Maa“ nr. 256 — 1927. a.), on distsiplinaarkambrid, nii nagu nad eelnõus ette nähtud, ainult palliatiiviks. Riigikohtu osavõtt on aga sellega tähtsusetuks muudetud, et ta ainult kassatsiooninstantsina tegutseb, sest sisulist edasikaebust distsiplinaarasjus üldse ei lubata. Sarnane küsimuse lahendus on riigiteenijaskonnale täiesti vastuvõtmatu, sest see tähendaks tema andmist ülemuste ja ühes sellega ka poliiliste parteide meelevalla alla. See saab meile kohe selgeks, kui meie vaatame, kes on need ülemused, kelle kätte on antud distsiplinaarvõim. Seadustiku eelnõu järgi on see riigiteenijaskonna valdava enamuse kohta antud ametisseääravale ülemusele. Viimasteks on aga ministrid ja peavalitsuste ülemad. Esimesed on täiesti parteide meelevalla all, teised muutuvad selleks iga päevaga ikka rohkem. Kui meie ei eksi, siis oli hiljuti päevakorral isegi kavatsus neid seaduslikult selleks teha.

Kellele tuleks siis riigiteenijaskonna sei-

sukohalt anda distsiplinaarvõim? Riigiteenijaskonna seisukoht selles küsimuses on väljendatud Balti riikide riigi- ja omavalitsusteenijate II rahvusvahelise konverentsi otsustes, mis ette näevad, et distsiplinaarasjade arutamine ja otsutamine tuleb anda distsiplinaarkambrite kätte, mille koosseisu kuuluvad niihästi kohtu- ja administratiivvõimu kui ka teenijaskonna esindajad. Peale selle asus Keskliidu juhatus seisukohale, et kohtuvõimu esindajaile tuleks kambrikoosseisus kindlustada enamus.

Kahtlemata on see seisukoht riigiteenijaskonna seisukohalt kõige vastuvõetavam, kuid tal on ka omad nõrgad küljed, mis vahest raskesti kaitstavad ja arvata on, et siin riigiteenijaskonnal järele anda tuleb. Sellepärast oleks tähtis enne järele kaaluda, kui kaugelt need järeleandmised ulatuma peaksid.

Selle seisukohale vastu tuuakse kõige pealt ette, et ta distsiplinaarasjade lahendamise ka kõige tühisemais ja täitsa selgeis asjus pikaldaseks ja keeruliseks teeb, kuna distsiplinaarkaristuse mõju just siis kõige tunduvam olevat, kui ta süüalust otsekohe pärast süüteo kordasaatmist tabab. Edasi tähendatakse, et siis hakkaks suur kollegiaalkohus (kohtunikud oleksid kambris enamuses) arutama ja otsustama tühiseid asju, millede järelduseks oleks vast ainult märkuse või noomituse tegemine, kuna samal ajal rahukohtunik üksipäini inimesi kuni poolteiseks aastaks türmi mõistaks.

Nendele väidetele võib muidugi vastu vaielda ja vägagi põhjendatult, kuid ei saa salata, et teatud juhtudel nad ka õiged on ja see sunnib nendega arvestama. Kuid meile näib, et teatud eeldustel ka sugugi tarvis ei ole nii kategooriliselt kinni pidada ülemlaetud seisukohtadest.

Hra kohtuministri poolt 13. nov. l. a. kokku kutsutud nõupidamisel selle seadustiku asjus, kaitseid sealviibivad riigikohtunikud (ja nende üteluste järgi olla samal arvamisel ka teisigi riigikohtunikke) sarnast arvamisest, et distsiplinaarasjade arutamine ei tule teha alluvaks riigikohtu kriminaal-, vaid administratiivosakonnale üldises administratiivkohtu korras. Nii mõeld pole distsiplinaarõigus sugugi mõni

osa kriminaalõigusest, ega ka mitte mõnest teisest, vaid on õigus sui generis; ja kui juba rääkida sugulusest mõne teise õigusega, siis on temale kõige lähemal administratiivõigus. Sarnane vaade valitseb õigusteaduses ja on ka mujal maailmas tegelikult läbi viidud. Nii näit. on Prantsusmaal kõrgemaks distsiplinaarinstantsiks kõrgem administratiivkohus — Conseil d'état. Niisama oli Venemaal distsiplinaarseadustiku kavas, millest käesolev seadustiku eelnõu õieti kopeeritud, kõrgemaks instantsiks ette nähtud senati I departemang, millele ühtlasi allusid ka administratiivasjad. Sellepärast peaksid ka meil distsiplinaarasjad alluma riigikohtu administratiivosakonnale ja nimelt üldises korras, sest kitsenduste loomiseks pole mingisugust tõsist vajadust.

Kui see seisukoht läbi läheb, siis näib küll, et ei ole tarvidust nõuda kõigis distsiplinaarasjus kategooriliselt ülemaltähendatud komplitseeritud korda ja võiks vast vähemtähtsate asjade otsustamine anda ülemusele. Oleks ju siis igaühele garanteeritud võimalus, kui talle ülekohut tehtud, pöörduda erapooletu kohtu poole. Siis võiks ehk loobuda ka nõudmisest, et distsiplinaar-kambri koosseisus oleksid enamuses kohtuvõimu esindajad. Kuid millest loobuda ei saa, see on nõudmine, et kambri koosseisu kuuluksid ka teenijaskonna esindajad, sest mitte ametissemäärav ülemus, nagu seda arvavad seadustiku eelnõu kokkuseadjad, vaid kaasteenijad on need, kes tunnevad kõige paremini asjaolusid, mis tähtsad süüksimuse otsustamisel ja karistuse määramisel. Olgu selleks toodud kohe väike näide. Seadustiku eelnõu § 34 näeb ette, et riigiteenijat, kes oli viisakuseta oma kaasteenijate või eraisikute vastu, võidakse karistada noomitusega, valju noomitusega või rahatrahviga. § 16 p. 3 järgi võib see karistus aga muutuda ka teenistusest tagandamiseks (s. o. kui ta vähem kui aasta eest on juba kord karistatud vähemalt valju noomitusega). Nii on siis siin tegemist väga tõsiste karistustega. Aga kui meie nüüd küsiksime, missugune on viisakuseta olek kaasteenijate vastu, siis annaks vist igaüks meist isesuguse vastuse, olenedes täiesti sellest, kuidas kuskil asutuses ajajooksul kombeks on saanud kaasteenijaid kohelda. See, mis ühes asutuses näiks olevat äärmiselt ebaviisakas, oleks teises täiesti igapäevane nähtus ja keegi ei

peaks seda omale haavavaks. Nii on kõrvalolijal siin pea täitsa võimata või vähemalt väga raske objektiivselt otsustada, kas on süüteo koosseis olemas või mitte. Sarnaseid näiteid võib aga tuua pea iga paragrahvi juures, mis süütegusid käsitlevad.

Kuid sellest kõigist hoopis tähtsam on see, et meie riik tahab olla demokraatlik riik. Demokraatia idee on aga valitsetavate osavõtmine valitsemisest. Ja tohiks ometi loota, et meie riigi teenijaskond küllalt andnud tõendusi, et ta küps on selleks, et osa võtta korra alalhoiust riigiasutis. Et see asjale endale ainult kasuks on, sellele arusaamisele on Lääne-Euroopa riigid juba ammugi jõudnud. Nii oli see põhimõte Prantsusmaal juba enam kui 15. a. tagasi mõnel alal läbi viidud. Samuti oli see osalt läbi viidud ka Schweitsis ja seal tunnistab valitsus ise, et see häid tagajärgi on andnud ja soovitab seda teha üldiseks. Läbi on see põhimõte viidud ka meie naaberriigis Lätis ja sellepärast pole veel Läti riik hukkunud ega hukku kah. Aga Läti riigiteenijaskonnal on teadmine, et tema saatust ei otsustata kodusel viisil salaja kinniste uste taga, vaid et asja igaüks selgitamiseks on antud kõik võimalused. See loob temale rahulduse ja kindluse tunde ja need pole meie praeguses olukorras sugugi väikese tähtsusega. Miks tahetakse siis keelduda seda Eesti riigiteenijaile!

Eelpool tähendatud Balti riikide riigiteenijate II konverentsi otsus näeb peale selle veel ette, et distsiplinaarasjade arutamise teiseks instantsiks loodaks ka distsiplinaar-kamber, mis oma koosseisu poolt analoogiline I astme kambriks. Näib, et ka see nõudmine endale vaevalt poolehoidu suudab võita. Tema vastu tuuakse esile samad eelpooltoodud väited asja keeruliseks ja pikaldaseks tegemise üle. Kuid jällegi näib, et ka sellel nõudmisel pole enam suuremat tähtsust ja et temast loobuda võiks, kui leiaks vastuvõttu ülemaltähendatud põhimõtte, et distsiplinaarasjad alluksid üldises korras riigikohtu administratiivosakonnale.

Nüüd võiks aga ülesse kerkida küsimus, kas pärast seda kui distsiplinaarasjad on tehtud alluvaks üldises korras riigikohtu administratiivosakonnale üldse enam on vajadust distsiplinaarkambrite järgi ja kas ei tuleks anda kõigi asjade otsustamine I astmes ülemustele ning kui kambrid alale jättagi, kas anda neile siis õigus ainult süü-

küsimuse otsustamiseks, kuna karistuse määraks ülemus, nagu see eelnõus ette nähtud, või peaksid kambrid ühes süükküsimuse otsustusega määrama ka karistuse.

Esimesele küsimusele peab vastama jaatavalt. Kõigi tähtsamate asjade otsustamine lastimes ei tohiks sündida ülemuse vaid kollegiaalsutuse — kambri poolt. Kamber koosneb isikuist, kes igapäevase tegeliku eluga tuttavad, neil on võimalik asja kaaluda mitmekülgsemalt kui see sünniks siis kui asja otsustaks I astmes ülemus ja siis kohus. Muidugi võib aga seal juures mõtteid vahetada selle üle, kas organiseerida kambrid nii, nagu nad eelnõus ette nähtud (muidugi ühes teenijaskonna esindusega), või koguni mõnel muul alusel. Teisest küljest on aga selge, et kambreile tuleb anda ka karistuse määramise õigus neile alluvais asjus. Pole olemas mingit asjalikku põhjendust, mis tõendada võiks, et karistuse määramine pärast seda kui kamber süükküsimust otsustades asjaga igakülgelt juba tutvunenud on, peaks kuuluma ülemusele aga mitte kambri-le. Kamber võib määrata ka karistuse ja hoopis õiglasemalt ja erapooletumalt kui ülemus, kes esiteks sugugi tuttav pole kõigi kambri selgunud asjaoludega ja teisest küljest hoopis rohkem on kättesaadav mitmesugustele kõrvalmõjudele, millede sihiks sugugi ei tarviise olla õigeksmõistmine.

Sellega oleks lühidalt käsitatud enam-vähem tähtsamad momendid küsimuses, kellele anda distsiplinaarvõim ja kuidas seda käsitada, nii et ta riigiteenijaskonda ei teeks ülemuste mängukanniks, ühes sellega teda aga ka poliitiliste parteide meelevalla alla ei annaks. Ja nagu neist selgub, tuleks riigiteenijaskonnal, kuna karta on, et tema senised nõudmised neis küsimusis vaevalt rahuldamist leiaksid, juhtida oma nõudmiste pearaskus sellele, et kõrgemaks astmeks distsiplinaarasjus oleks riigikohtu administratiivosakond ja et kaebamine sinna võiks sündida üldises administratiivkohtu korras.

Muidugi pole nõudmiste rahuldamisega kõrvaldatud kaugeltki kõik need asjaolud, mis riigiteenijat sunnivad alaliselt värisema tema igapäevase leivapalukese eest, kuid see oleks siiski suur samm edasi tema olukorra kindlustamiseks võrreldes sellega, mida lubab karta kõne all olev distsiplinaarseadustiku eelnõu.

Niisama ei arva nende ridade autor, et siin esitatud arvamised ainuõiged oleks selle eesmärgi kättesaamiseks, vaid on täiesti teadlik sellest, et neile nii mõneski suhtes põhjendatult vastu vaielda võidakse. Kuid siiski näib, et antud olukorraga realselt arvestades, see ometigi vast tee on, mis kõige kergemini viiks sihile.

Demokraat.

Raudteelaste priipiletite asjus.

Teatavasti kavatseb raudteevalitsus raudteeteenijaile antavate isikliste priisõidupiletite arvu piirata ja mõnelt ametiliigilt II klassi piletit õigused ära võtta.

Sellel puhul pööras raudteelaste keskuhing alljärgneva märgukirjaga teedeministri poole (ärakiri märgukirjast saadeti raudteevalitsuse peadirektorile).

„14. detsembril 1927. a. otsustas raudteevalitsus vähendada raudteelastele antavate isikliste priisõidupiletite arvu 12 pealt 8 peale aastas ja viia üle II klassi piletite saajate liigist III klassi piletite saajate liiki vanemad kantsleiametnikud ja arveametnikud. Et otsus Teie poolt kinnitamisele kuulub, siis lubage, härra minister, pöörata Teie poole alljärgnevaga.

Eelpooltähendatud otsuse põhjendamiseks ei suuda raudteevalitsus ei ühtegi asjaolu ette tuua, millega võiks tõendada, et

riigi või üldsuse huvid raudteelastele antavate isikliste priisõidupiletite kohta praegu maksvate määruste läbi — olgu see piletite arvu või klasside jaotuse suhtes — kannataks. Kogu kavatsust püütakse põhjendada ainult sooviavaldustega, mida riigikogu eelarvealamkomisjonis mõni üksik komisjoniliige priisõidupiletite kohta olevat avaldanud.

Meie arvates ei või mõne üksiku komisjoniliikme sooviavaldus niivõrd mõõduandev olla, et sellega saaks põhjendada otsusi, mis laiemate hulkade kodanikkude — olgu nad riigiteenijad või eraisikud — huvisid sügavalt puudutavad. Komisjonides räägitakse nii mõndagi. Kuid kõik see ei väljenda kogu komisjoni soovi ja kaugeltki mitte terve riigikogu või selle enamussoovi. Ja ei ole teada juhust, et riigikogu oleks raudteelastele antavate prii-

sõidu piletite suhtes mingisugust soovi avaldanud. Järelikult ka see ainus motiiv, millele raudteevalitsus oma otsuse püüab rajada, langeb ära. Kõike seda arvesse võttes on teenijaskonnal alus oletada, et raudteevalitsus oma otsuse tegemises on juhitud tendentsist kasutada iga juhust teenijaskonna õiguste kärpimiseks ja olukorra halvendamiseks põhjustel, mida ei taheta avalikult ette tuua. Kahtlemata üks nendest põhjustest on kitsarinnaline soov igasuguste liigitamiste ja eritlemistega läbi alamteenijaid igal juhusel ja puhul ikka allapoole suruda.

Küsimuse igakülgse valgustamise otstarbel lubame enestele tuua allpool mõningaid andmeid priisõidupiletite kohta välisriikides.

Rootsis antakse priisõidupileteid koosseisus ettenähtud teenijaile enestele 24, ajutiistele teenijaile — 12 tükki aastas. Koosseisus ettenähtud teenijate perekonnaliigetel antakse 48 ja ajutiistete teenijate perekonnaliigetel — 24 piletit aastas. Pensionärid saavad 2 piletit aastas. I järgu ja vanemad kantseleiametnikud ja arveametnikud kuuluvad teise klassi piletite saajate liiki.

Hollandis antakse 30 priisõidupiletit aastas ja võimaldatakse priisõitu ka framides, kui need raudteevalitsuste poolt eksploateeritakse. Ka pensionäridele antakse priisõidupileteid.

Daanis antakse teenijale enesele priisõidupileteid tarviduse järgi piiramata arvul, perekonnaliigetel — 24 piletit aastas. Peale 12 aastalise teenistuse omavad vedurijuhid õiguse alaliste priisõidupiletite peale. II klassi piletite saajate liiki kuuluvad kantseleides ja büroodes teenijad alates kantseleiametnikust ja välisteenistuses alates jamaülema abist.

Nendest andmetest selgub, et Eesti raudteelased priisõidupiletite saamise suhtes sugugi kadesamisväärikses seisukorras ei ole, võrreldes välismaade raudteelastega. Ei saa tähendamata jätta, et arveametnikkude ja vanemate kantseleiametnikkude hulgas suur protsent naisametnikke on. Nii kui teada anti Vene raudteedel kõikidele naisametnikkudele II klassi priisõidupiletid. Järelikult olid tsaariaegsed raudteevalitsused teenijaskonnate rohkem vastulelikud kui meie demokraatliku Eesti vabariigi raudteevalitsus.

Kõiki ülaltoodud asjaolusi arvesse võttes tohime loota, et kõne all olev raudteevalitsuse otsus Teie poolt kinnitust ei leia. Seda veendumust süvendab veel isiklikult Teie poolt möödunud aasta suvel avaldatud arvamine, et priisõidupiletite arvu piiramiseks ja klasside jaotuse muutmiseks mingisuguseid põhjuseid ega vajadusi ei ole.

Kuuldavasti on teedeminister kõne all oleva küsimuse kohta raudteevalitsuselt seletusi nõudnud.

Olge oma tervise eest valvel.

Sageli on juhuseid, mil riigi- ja oma-valitsusteenija saab teenistuskohuste täitmisel vähemaid ja suuremaid vigastusi, kas külmetuse, kukkumise või mõne muu õnnetu juhuse kaudu.

Saadud vigastus paraneb, kuid sageli jäävad haiguse sümptoomid külge ja aasta ehk kahe jne. pärast ilmub saadud vigastuse tagajärjel sama haigus, kuid juba raskemal kujul.

Vahest aga järgneb saadud haigusele mingisugune teine raskekujuline haigus, mis rikub aastate jooksul tervise ja teenija on sunnitud tervise kaotamisel enne pensioni aja väljateenimist pensionile minema.

Pensioniseaduse põhjal saab aga ainult siis tervise kaotamise pärast enne aega pensionile mineja täie pensioni, kui suudetakse dokumentaalselt kindlaks teha, et vigastus ja tervise kaotus täiesti on saadud teenistuskohuste täitmisel.

On tihti juhuseid, mil tervise kaotanud raugad pensioni peakomisjoni eest peettunult ära tulevad, neile ei anta, vaatamata tervise kaotamisele, täit pensioni, sest nad pole veel aega välja teeninud.

Seadus aga nõuab täitmist, nõuab teenistuse juures saadud vigastuse dokumentaalset tõendamist, kuid seda pole nii mitmelgi võimalik tõendada, sest vigastuse algusest on juba mitu aastat möödunud, keegi seda enam ei mäleta, nägijad ja kaasteadjad on laiali läinud jne. jne. ja õnnetu, kes tervise kaotanud, peab leppima puuduliku pensioni saamisega.

Et oma tervise eest valvel olla, selleks vaja esmalt ja alati meeles pidada, et igale väiksemale vigastusele võib järgneda suurem ja sellepärast on tarvilik, kui keegi teenistuse kohuste täitmisel saab mingisuguse vigastuse või väiksemagi haiguse, nõudku kohe lepingu-või

usaldusarstilt haiguslehele sellekohase märkuse kirjutamist, et haigus on saadud teenistuskohuste täitmisel.

On see kirjutatud, siis nõudku vigastuse saaja, et asutuse ülem, tööde juhataja ehk keegi muu lähem ülem tunnistajate ehk muude abinõude ja asjaolude kohaselt välja selgitaks, kas vigastuse saamine täiesti sündis teenistuskohuste täitmisel ning juurdlusel saadud tulemustest peaks kokku seata vastav protokoll.

Kokkuseatud protokoll peaks järgmise ülema poolt kinnitatama. On need nõuded kõik täidetud, siis nõudku vigastuse saaja, et vigastusest, mille kohta juba eelnimetatud protokoll olemas, kantaks teenistuselehele märkus selle asutuse poolt, kes teenistuslehte peab.

On teenistuslehele sellekohane märkus kantud, siis juhusel, kui saadud vigastusele peaks haigus järgnema, mis võib viia töö-

jõu kaotamiseni, võib ta nõuda enne väljateenitud aega tervise kaotamise pärast pensionile minekul täit pensioni, sest tal on võimalik tõendada, et vigastus on saadud teenistuskohuste täitmisel.

Kui aga vastav ülemus ei taha juurdlusmaterjali põhjal saadud andmetest teenistuslehele märkust kanda, sest praeguse korra juures pole sellel seaduslist alust, siis jääb materjal ikkagi tokumendina teenistuslehe juure ja tarviduse puhul võib seda tokumendina ja asitõendusena tarvitada.

Oleks soovitatav ja tarvilik, et r. ja o. t. keskliit töö-hoolekandeministri kaudu püüaks samme astuda selleks, et anda nimetatud protseduurile seaduslik ilme, teha teenijatele sellekohaste määruste ja ringkirjade kaudu võimalikuks lihtsamal teel teenistuse juures saadud vigastusi kindlaks teha.

J. K.

Meie ametnikkude meeleolust läheneva 10-aastapäeva puhul.

Rahvas, kes jõudnud riikliku iseseisvuseni ja tunnustamist leidnud teiste rahvaste poolt, on palju võitnud. Nüüd alles avanevad tal võimalused enese äranaagemise järele juhtida oma ühiskondlikku ja majanduslikku elu ning määrata oma rahvuskultuurilikku sihte.

Ning tõelikult, kui rahva seas ringi vaadata, näeme et usk oma asjasse on palju tugevamaks läinud. Varem, mõni aasta tagasi seda niivõrd märgata ei olnud. Oli ju meie iseseisvuse algpäivil väga palju pessimiste, kellele võimatu paistis meie iseseisvuse kauemaegsem püsimine. Kuid aeg näitas, et Eesti tamm on juurtega sarnasesse mulda istutatud, kust ta oma edeneamiseks küllaldaseit jõudu ammutab ning valmis on igale välisele tormile vastu seisma.

Läheneb iseseisvuse 10-es aastapäev, tunda igalpool piduliku meeleolu loomist ning arutatakse, kuidas väärilisemalt seda pühitseda.

Kes aga pidutaju kuidagi enesele luua ei saa, see on riigiteenijaskond, eriti alam-palgalised.

Riigil on kodanikkude suhtes eestkätt ainult siis väärtus, kui ta loob neile küllaldaselt soodsad tingimused nende olemasolu eest võitlemiseks. Kodanikkude majanduslik hääolu on nende isamaa armastuse ja kodumaa austuse suurim pant.

Kes on aga suurimal määral riiklikult mõitlev ja arusaajam element riigis, kes ka alati on valmis esimestena tõusvate tormide puhul välja astuma, — see on riigiteenijaskond. Kõik need, keda nimetatakse riigiametnikkeks, teenijaiks, määralisteks, üle-määralisteks jne.

Ent neist hoolitakse kõige vähem!

Paljud alamate asmete järel palgasaajad, võttes kokku 1927 a. saadud teenistustasu, et sissetuleku üle teateid anda maksuinspektorile ja võrreldes seda 1926 a. saadud tasuga, jäid veel kord kurvalt mõtlema: nad olid eelmisest aastast tunduvalt vähem saanud. Elukallidus aga näitab kogu aeg tõusu tendentsi.

Palkade kõrgendus ja reguleerimine I IV.27 a. on kujunenud tegelikult palkade madaldamiseks. Paistab eemalseisjale otse võimatuna, ent asi on tõelikult nii.

Kui kõik omavalitsusasutused, eraasutused ja kontorid ja muud vähemadki tööandjad oma teenijaid jõulu ajal kuupalgaga meeles pidasid, siis jäi riigilt palgasaajal üle ainult kurvalt pealt vaadata.

Nüüd on saadud palganatukesed läbi ning järele on jäänud . . . võlad, vekslid j. n. e.

Kas on siin pääseteed? On!

Ei ole suuremeelsemat tegu, ei ole mõjuvat riikliku propagandat, ei ole pare-

mat abinõu tehtud eksituste parandamiseks, kui riigiteenijatele antagu hiljemalt veebruarikuu keskel ühekordne toetus nende puudujääkide katteks, mis tekkinud riigiteenijate majapidamises uue tasudeseaduse maksamahakkamise ja teenistusvanuse ning suurendatud perekonnaabirahade mitte saamise tõttu, milleks anti vabariigi valitsuse poolt tasuseaduse maksmapanekul kindel lubadus.

Kõik, kelledest see oleneb, mõtelgu järele!

Ootaja.

*

24. veebruaril saab täis kümme aastat Eesti iseseisvaks riigiks kuulutamisest. Päeva kavatakse pühitseda tänavu erilisel suurte pidustustega, mille läbiviimiseks isegi vabariigi valitsus komisjoni moodustanud.

Meie ametasutustes on teenistuses küllaldaselt isikuid, kes vabadussõjast tegelikult osa võinud ja haavata saanud. Ei ole üle-

arune ka neid kümne-aasta juubeli puhul meele tuletada. Väike rahaline kingitus, ehk kõrgendus ametjärgus, see teeks vabadussõjalasi juba teadmisega õnnelikuks, et nende riigimeelsust ja tahte jõudu riigi raskemal tunnil väärikselt on hinnatud.

Kaitseväes ongi ilusaks traditsiooniks kujunenud, et vabariigi aastapäeval reale ohvitseridele ja allohvitseridele ülendusi auastmes antakse.

Pea igas asutuses on summasi, mis selleks otstarbeks kasutada võiks, pealegi ei kulu selleks kuigi palju.

Ei ole põhjust kahelda, et sarnane meeleletetus juhtivalt poolt teenijaskonnas erilise soojuse ja tänutundega vastu võetakse.

Vabar. valitsuse poolt moodustatud komisjon peaks asja tõsisele kaalumisele võtma ja riigiteenijaid, kel teeneid vabadussõjast, eriti meele tuletama kas ametikõrgenduse või mõnel muul kujul. En.

Vallasekretäride palkade ja töö normeerimine.

Vallaomavalitsuse peale on pandud suurte ülesannete täitmine, mis praegusaja ühiskondlikele nõuetele vastav. Nende ülesannete täitmine nõuab vallaomavalitsus-tegelastelt laialisi teadmisi, rohket tööd ja suurt jõupingutust. Eesti vallaomavalitsuse ajalugu näitab, et seda suurt ja vastutusriikast ülesannet on täitnud peaaesjalikult üks liik ametnikka ja nimelt vallasekretärid, kelle õlgadel enamasti töökoorem lasub, sest teised ametnikud on enam-vähem ajutised ja juhuslised kaastöötajad. Praegusaja vallasekretär peab olema osav kantseleijuhataja, hea raamatupidaja, seadustundja, majandusteadlane, seltskonnategelane jne. Sarnast suurt ja vastutusriikast tööd võib vallasekretäriks siis nõuda, kui temale ka ajakohast tasu maksetakse, mis võimaldab ära elamist ilma kõrvalise sissetulekallika otsimata. Vallasekretäride ametioskusline tasapind on eelmiste aastatega võrreldes märksa tõusnud, sest mõõdunud aasta algul toimetatud ümbervalimistel valiti ametisse ainult kutseõiguslised kodanikud, kuna kutseta kodanikkude ametisse valimist seadus ei võimaldanud. Ka valiti vallavolikogude poolt ametisse ainult need kodanikud, kes peale vallasekretäri kutseõiguse ka feistele nõudmistele vastavad, mis vallasekretäriks nõutakse.

Praegusel ajal on vallaomavalitsuste majandusline seisukord niisugune, mis võimaldab oma ametnikkudele ajakohase tasu maksmist ja seega tasusaamine ning teenistustingimuste ühtlustamist teiste riigi- ja omavalitsusteenijatega, kellede palkasid kõrgendati ja vastavalt teenistustingimustele normeeriti mõõdunud aasta algul.

Vallasekretäride seltsi üleriikline peakoosolek 22. mail 1927 a. kõiki neid seisukohti põhjalikult läbi arutades, võttis vastu järgmised alammäärad, mis selts palub vallavolikogule ette kanda ja need maksma panna uue eelarveaastaga, arvates 1. aprillist 1928 a., nimelt:

1. Vallasekretäride tasu.

Valla poolt maksetav põhipalk valdades kuni 1500 elanikuga kuus 10.000 marka, 1501—3000 el. — 11.000, üle 3000 el. — 12.000 marka.

Peale selle rahapalga valla poolt priikorter ühes tarviliste kõrvalruumidega, küte, valgustus ja vallamaja juures olev aiamaa.

Maavalitsuse poolt maksetavad lisatasud:

a) teenistuskestuse lisa 5% arvatud vastavalt 10.000—12.000 margalisest põhipalgast iga 4-aastase teenistuse järele, aga mitte üle 3 lisa, kusjuures abiks või kantse-

lei-ametnikuks olemise aeg ka arvesse tuleb võtta;

b) perekonnaabiraha riigiteenijatega ühistel alustel.

2. Abijõudude tasu.

Valla poolt maksetav põhipalk valla sekretäri abile kuus Mk. 8000.— ilma korteri, kütte ja valgustusega, ehk ühes nendega Mk. 7200.—; kantsleiametnikule Mk 2000.— kuus vähem, kui abile.

Märkus: Vallasekretäri abiks arvatakse see kodanik, kes vallasekretäri kutseõiguse omandanud.

Maavalitsuse poolt maksetavad lisatasud:

a) teenistuskestuse lisa 5% põhipalgast iga 4-aastase teenistuse järele, aga mitte üle 3 lisa;

b) perekonnaabiraha riigiteenijatega ühistel alustel.

3. Arstiabi.

Maavalitsuse kulul arstiabi anda vallasekretäridele, abidele, kantsleiametnikkudele ja kõigi nende perekonnaliigetele sa-

masugustel alustel, kui seda riigiteenijatele riigi poolt antakse.

4. Suvepuhke aeg.

Võimaldada igale vallasekretärile, abile ja kantsleiametnikule suvepuhkust palga edasisaamisega järgmiselt: kes vähemalt üks aasta on teenistuses olnud, neile kaks nädalat ja kes vähemalt kaks aastat on teenistuses olnud — üks kuu puhkust, panes sekretäri kohuste täitmise selleks ajaks abi peale, aga selle puudumisel naabri valla sekretäri peale.

5. Abitööjõudude arv.

Vallasekretäri ettepanekul abitööjõude palgata järgmiselt:

valdades 1001—2000 elanikuga — 1 kantsleiametnik, 2001—2500 el. — 1 sekretäri abi, 2501—4000 el. — 1 sekretäri abi ja 1 kantsleiametnik, üle 4000 el. — 1 sekretäri abi ja 2 kantsleiametnikku.

Need vallasekretäride seltsi poolt esitatud normid on paljude vallavolikogude poolt juba maksma pandud.

Kõrvaltööde tasuküsimus.

Ühes ametkonnas arvatakse kõrvaltööd tasu alla, teises — mitte.

Millega põhjendatud mitmesuguse mõõdupuu tarvitamine?

Kõrvaltööde nimetuse all mõistetakse harilikult sellaseid töid, mis ei kuulu otsekohe teatud ametkonna enese tööde hulka. Nii võib igasugu postioperatsioonide toimetamist väljaspool postiasutusi, kas postiaagentuuride või mõne teise nimetuse all, raudteejaamades, vallamajades jne. kõrvaltööks nimetada raudteevalitsuse ametnikkudel või omavalitsuse tegelel. Need tööd on enam-vähem vabatahtlikult oma peale võetud. Ei tea ühtegi juhust, kus postivalitsus oleks katset teinud postiaagentuuri tööd tasuta mõnele, näit. raudteeametnikule, kohuseks teha. Just ümberpöörduvalt, väljatöötatud ja teedeministeeriumi poolt kinnitatud normide piirides maksetakse postiametkonna poolt kõigile abi-postiasutuste juhatajatele, olgu nad riigiametnikud, omavalitsustegelased või eraisikud, järjekindlalt igakuulist tasu. On see tasu suur või väike, sellest ei taha ma siin juttu teha. Tahan vaid alla kriipsutada selle tasu maksmise fakti.

Kuidas on aga lugu postiametkonna enese teenijatega? Kas nemad ka kõrvaltööde eest tasu saavad?

Siin peab, kahjuks, tunnistama, et postiametkonna teenijad selles suhtes on arvatud teise järku ja neile tasumaksmise asjus on asunud täiesti eitavale seisukohale.

Postiametkonna asutustes on nimelt müügil rahaministeeriumile kuuluvad tempelmargid. Nende müümise eest makseti Vene valitsuse ajal postiametkonnale 2% läbimüügi summa pealt, milline sissetulek siis teenijate vahel ära jagati. Veel Eesti valitsuse algul paaril aastal anti samal määral tasu. Kuid hiljem tehti tempelmargide müük postiteenijaile kohuseks ja tasu maksmisest loobuti.

Tuleb aina imestada selle üle kuidas ühes ja samas riigis ühes ametkonnas kõrvaltööd kohuslisteks arvatakse, teises nende eest aga tasu maksetakse.

Kas on siin postivalitsus vahest liig järelandlik olnud ja sellega oma amet-

.....
 Riigi- ja Omavalitsusteenijate Keskliidu büroo asub „Estonia“ teatrimajas V. kord. Juhatuse koosolekud on iga kesknädal kell 7 õhtul.
 .....

konna teenijad halvemasse olukorda asetanud?

Teenijate kutseorganisatsioon peaks siin energiliselt tegutsema hakkama, et õiglaseks korda ka postiteenijate suhtes maksuma pandaks.

Nagu teada on rahaministeeriumi poolt

tempelmarkide müügi korraldus Eesti panga kätte antud. Ei tahaks uskuda, et pangaametnikud seda samuti tasuta toimefavad, kuigi nad saavad riigi pangalt ja rahva kapitaliga teenitud preemiaid kuni 3—4 kuupalga suuruse summani aastas. Mk.

Raadiotelegrafisti mälestused.

XII.

Lambaliha supp.

Kääris staniitsades juba ammu, kääriskoolis ja valmines. Ühel hommikul kostsidki linna äärelt mässuliste esimesed püssipaugud. Nõnda lähenesid kasakate ja ossetiinlaste lahinguketid enamlasele Vladikaukasile. Ning kodusõda algas.

Meie Põhja-Kaukasuse raadiospetsialistide professionaalühing asus tol ajal Pushkini koolimajas, otse Ossetiini Slobodka naabruses tekkinud linna äärepoelses agulis. Nähtavasti ei olnud see linnaosa kummagi le võitlevale poolele strateegiliselt liiga tähtis, sellepärast piirduiti siin peaaegu ainult püssi- ja kuulipildujate-tulega, mida vahetati pikuti mõõda tänavaid ja linnast läbivoolaval Tereki jõel. Siiski ei võinud just ütelda, et liikumine nendes kvartaalides hädaohutum oli kui kusagil mujal. Rääkimata vaenuliste poolte tinakastist, tabasid rahulikke kodanikke isegi kõige vaiksemas tänavais teadmata kust lendavad saladuslikud kuulid. Ainult pärastpoole selgus, et enamlaste poolt majapööningutele asetatud „hodäd-*)“ endid lõbustasid kodanikkude tapmisega, kelledel puudus hiinlase maitsele vastav kommunistlik välimus.

See kõik sündis väljaspool kõrget telliskivimüüri, mis meie ühisuse asupaika ümbritses. Seespool aga valitses peaaegu segamatu rahu. Suvekuudel õpilastest vabanev koolimaja tundus peaaegu mahajäetuna ja tühi. Ainult ühes suuremas saalis asusime meie — ühisuse liikmed ja sedagi peaaegu ainult õõsi. Päeval aga pakkus koolimaja ümber asuv avar viljapuuaed küllalt mugavaid mõnususi mureta suvitamiseks vabas looduses. Haljal murul nautisime külluses päikesevanne, maadlesime ning turnisime. Ning päikese soojusest rammestatud, puhkasime muretult käharate murelite vilus. Mis sellest, et langes prögisedes lubi müüri- sõjaka kuulipilduri agarusel, läbistas kõrgelt lendav surmasõnum valmimata puuvilja me päade kohal — alla muruni

*) hiinlased

ei ulatunud kuulid ometi. Nii veetsime muretult päevi.

Hilisel ämariku tunnil aga avanes tasa raudne aiavärav ja paar salapäraselt kogu hiilised tänavale. Mõõdusid minutid ja ämariku varjud tihenesid õõks. Siis, varustatult täidetud seljakotikestega, ilmusid meie õõrändurid tagasi. Tubli Ahmet oma saiaahjuga nägi tol ajal palju vaeva, et meid ja kogu ümbruskonda saia ja kuivikutega tarvilisel määral varustada. See oli ka peaaegu ainus saada olev toiduaine. Kõrvalsõõgina kuivikutele tarvitasime harilikult teed ja aiast korjatud valmimatu hapu õunu, viimaseid keetes, küpsetades ja praadides igaüks enese kokakunsti kohaselt. Viimases asjaolus peituski meie tolleaegse elu ainus pahe: juba mitmendat päeva protesteerisid meie kõikide siseministeeriumid sarnase toitmiseviisi vastu. Kui siis viimaks vana tubli Ahmed järele andis ja oma ainsama utelalle meie heaks ohverdas, lisa-des tapetud lambale veel terve korvitäie aiavilja ligi, siis võite juba ette kujutada, missuguse isu ja huviga ootasime järgmist lõunasõõki.

Kuid see kõik ei edenenu ju nii kergeti. Vaja oli eeskätt leida tubli kokk, kes väärtuslisest ainest ka maitseva roa valmistaks. Vanja Makarov oli selleks kohe nagu loodud.

On mehi, kes luulest proosa teevad ja teisi, kes muudavad proosa luuleks. Viimaste hulka just kuuluski meie Vanja. Kokaraamat oli temale omapärane hingeline nauding, nagu voolijale voolimine, heliloojale komponeerimine ehk maalijale värvide segamine. Sool andis teosele teatud põhitooni, mida võib lasta paisuda, ehk vaevalt märgatava häälitsemiseni kustutada. Kõik see oli Vanja võimuses, kõik see olnes tema kokafantaasiast. Ning kõik saabus omal ajal, kasvav ja täienes teatud tempos ja järjekindlusega, et lõpuks valmimata täiuslikeks kunstiteoseks, mida meie kõik pidime nautima. Kuid kunstnik pingutab ainult enese fantaasiat. Temal ei

pruugi palju arvestada kõrvaliste oludega. Vanja kunstiteos rippus aga täiel mõõdul sellest, kuivõrd kuivad ehk toored olid murule ajutise mustlasekolde alla asetatud põletispuud, mida rutuga siit-sealt korjasime. Sellest see tuligi, et tulileegid mõnikord õunu puudel ähvardasid, kustudes pea jälle hoopis. Kuid Vanja ei kaotanud ka sarnastel juhustel pead: üleliigsed tukid lendasid tema käes imekiirelt, vinguseid poognaid fiirutades, iga ilmakaare poole laiali. Kui aga leegid ähvardusid kustuda, siis käsutati kogu meeskond loomulikkude lõõtsadega abiks; ning kápakile supikatlale ümber puhusime ja puhusime tuhka, et silm vesine! Vanja juba teadis mis teha: maitsest asjatundlikult supileent, sülitas tulle, korjas õrnalt ja hellalt vahtu, vilistas aeg-ajalt vahele ja siunas tuld. Kõik see oli tarvilik ja täpselt ette nähtud, jah kõik, ainult mitte üks asjaolu . . .

Mitja oli just parajasti valminevale supile kitaril tervitusmarssi mängimas ja õrnad helid heljusid kaugemale lumiste mägede poole.

Teised aga lesisid murul, süvendades söõgiisu huvitava preferansiga. Ootamatult kostis aga kusagilt müüri tagant iseloomustav vingumine. Siis järgnes tume mürtsak ja korraga oli meie kokk teadmata kuhu kadunud. Järgmisel hetkel pugesi aga Vanja juba oma lahutamatu piibunosuga põõsast välja, kuhu lõhkenev suurtüki kuul teda oli paisanud. Hirmunult jooksisime kõik sõbra juure, et näha ja tunda, kas vaesesel luud-kondid veel terved. Kuid Vanja ainult tõrjub kätega ja hädaldab:

„Minul nüüd midagi, aga see maitsev supp . . . Saivad vist maidad lõhnast aru, et suppi keedame ja säh-sulle — kohe katel ümber! Vist lisisin liiga palju lõhnavaid loorberilehti . . .“

Otsisime kurvalt supikattalt, kuid see oli tõesti kummuli ja kõik leem tuhaga segi paisatud. Murelikult seisime kustunud tuleaseme ümber nagu kalli sõbra matusel.

Siis asusime suurtükilaskjat siunates jällegi endiselt hapuid õunu korjama. Ja kõht see aina protesteeris . . .

Raua kaitsest rooste vastu.

Tänapäev meie majanduselus nii tähtsat osa etendav aine, raud, omab ainult nõrga vastupanujõu keemilistele ehk elektrokeemilistele mõjudele. Isegi ilmastiku mõjudele ei ole ta vastupanu kuigi suur ja ilma teda kaitsva kateta hakkab rooste peagi ta kallal oma hävitustööd tegema. Iseäranis kannatavad rooste hävitava tegevuse all raudteedele kuuluvad ehitused ja eriti siis kui nendes õhuvahetus nõrk ja puudulik ja seetõttu väävliahappega segunenud suitsugaasil, samuti ka niiskusel, küllaldaselt soodus rauale väljaarstimata tõve näol külge hakata. Et aga raua rooste eest kaitsta, tarvitatakse mitmekesiseid meetode, missugused kahte liiki jagunevad:

Esimene liik käsitleb meetode, mis raua pealiskorra muutmisega peavad saavutama kindla vastupanu rooste, nagu mitmesugused peits- ja desoksideerimismeetodid, millised aga meie eesmärkides vähe otsustabekohased. Teine liik sisaldab kõiki neid meetode, millised nõuavad rauale erilise kaitsekorra asetamist. Siia kuulub terve klass värviaineid, millised kui roostekaitse vahendid omavad suurima tähtsuse. Tehnilised ja majanduslikud vaatekohad lubavad oletada, et suurimate objektide, nagu seda on raudteede sisseseaded, kaitseks rooste

vastu peajasjalikult värvimine osutub. Valmis värvisegu koosneb üldiselt järgmisest kolmest ollusest: 1) sideollus, 2) värvioollus ja 3) seguollus. Kui sideollusega tuleb peajasjalikult arvestada linaõliga (värniits), siis segud linaõli-puuõli, kivisõe-tõrvõli ja viimase ajal teatavaks saanud nitrotsellulooslakk. Värvioollust eelistatakse saavutada raske- ja kergemetallühinemistest. Seguainetena tarvitatakse bensooli, terpentiiõli, bensiini ja tetraliini.

Hea õlivärviga värvimine peab rahuldama järgmisi nõudeid: värvikate peab omama kõik mehaanilised omadused, näiteks elastilikkus, vastupanu jne., samuti peab ta varjama kõik metalli pealispinna vead ja esteetilisi nõudeid silmas pidama. Välja minnes seisukohast, et ilma niiskusega roosteprotsess areneda ei saa, peab värvimise abil vee ligipääs rauale takistatud saama.

Kui ülaltähendatud tingimused värvimise juures täidetakse, siis võib, teoreetilisest vaatekohast välja minnes, rooste ärahoidmiseks tehtud värvimine ainult teatud aja mõõdumisel oma tähtsuse, tähendab vastupanujõu, kaotada. Kuid praksis esineb veel teiste nõuetega. Roosteprotsess võib ka värvi korra all tekkida ja ühtlasi hävitada raua ja ka lühendada värvi iga.

Et värvimine kõikidele nõuetele täiesti vastaks, tuleb silmas pidada sideolluste ja värvioolluste vahekordi. Sideollusena tarvitatakse tänapäev peaaesjalikult linaõli. Linaõlil, ehk õigemini linaõli-värnitsal, on oma-dus õhus kõvaks koorestuda, milline protsess metalliga ühinedes areneb kiiresti. Ühtlasi on linaõli väga vee-vastuvõtlik, mis muidugi kahjulik. Et sellest pahest kõrvale hoida, töötatakse kõrge temperatuuril abil linaõli ümber, lisades juurde vett mitte-õivat hiina puuõli.

Uurimuste kogemused, mis tehtud dr. Maasi ja dr. Kempfi poolt, näitavad, et rooste ärahoidmise eesmärgil tehtud värvimisel värvi sideollustel peatahtsus on. Uurimustel tehti katseid nelja värvioollusega: tinavalge, tsinkvalge ja kahte seltsi litopooniga. Värvioollus segati linaõli-värnitsaga, ümbertöötatud linaõliga (kuumendatud linaõli + hiina puuõli), puuõli seguga ja puhta puuõliga. Kõigist kombinatsioonest andis parimaid tagajärgi puuõli-litopoon värvisegu. See oli seda üllatavam, et litopooni kui värvioollust rooste vastu seni sugugi ei tunnistatud. Suurt rõhku tuleb panna ka värvitolmu suurusele ja kujule. Värvitolm peab olema võimalikult peen, et värv kataks tihedalt metalli. Tolmuterad peavad olema võimalikult ühesuurused. Üldiselt nõutakse värvilt, mille otstarbeks kaitsa raua rooste eest, et ta ei sisaldaks gipsi, talkumi, kriidijahu, litopooni, karliini. Kuid on ka vastu-vaidlejaid sellele.

Metalli värvimine sünnib harilikul teel. Esmalt kaetakse raud alusvärviga ja siis värvitakse ta veel kord ehk kaks üle. Alusvärv ülesandeks on rooste vastu kaitse, kuna aga teistkordsed värvimised välisele mõjudele takistusi peavad tegema. Sellest vaatekohast välja minnes peab igakord vastav värv ja värvisegu valitama.

Kogemused, kutseinimeste, tööstusringkondade ja raudteede omad, näitavad, et alusvärvimisel tuleb tema suure tähtsuse tõttu arvesse võtta ainult tinamuld. Parimaks tuleb lugeda Goldschmidti tinamuld.

Uuem aeg on dikteerinud uue nõude – värvimine ei pea raua ainult kaitsma, vaid seda ka hoidma rooste eest. Uurimused, mis viimastel aastatel tehtud rooste tekki-mise kohta raual värvikorra all, on niivõrd väärtuslikud, et võivad roostevastaste värvide tööstusele oma abi pakkuda. On tekkinud mitmekesised teooriad, milliste eesmärgiks

veekindla linaõli-alusvärvi saavutamine. Ise-äralikult ümbertöötatud puuõli kasutamise-ga on loodud uus tüüp roostevastaseid värve – korofix-värvid. Teine praktilik võima-lus – raua vee sisseimbumise eest hoida – peitub nitrotselluloosulatises, kusjuures tinamulla-alusvärv kaetakse veekindla nitrotselluloosi korruga. Seda meetodi on edurikkalt tarvitatud.

Bitumiinvärvained, kuigi nad puhasta-tud, ei ole raua värvimises kuigi kasulikud – satuvad liig kergesti ilmastiku mõju alla ja kõdunevad. Kuid peab tähendama, et alusvärvimine eraldi linaõli-tinamullaga ja ülevärvimine bitumiiniga häid tagajärgi annab.

Kui tuleb otsustada valik ühe teatud roostevastase värviaine kohta, siis peab mitmekesiseid vaatekohti arvesse võetama. Tuleb meeles pidada, et ei leidu ühtegi värviainet, mis igakülgsest kõiki nõudeid rahuldaks. Peab vahet tehtama värvides, mis ilmastiku mõjudele vastupidavad ehk mis ilmastiku ja ühtlasi ka keemiliste mõjudele ei allu. Samuti tuleb arvestada aastaajaga, mil värvimistöid teostatakse. Kõige soodsamaks ajaks värvimiseks osutub vara-sügis – august-september – kusjuures aga ilmad kuivad peavad olema. Igal juhul peab alusvärv täiesti kuivanud olema enne kui alustada teistkordset värvimist. Värvimisel niisketel ilmadel, udu ja vihmaga, ei ole värvil kuigi pikka iga, ka siis mitte kui värvimaterjal kvaliteedilt kõige parem. Rõhutada tuleb ka raua puhtusele. See omab suure tähtsuse. Vastasel korral kes-tab roosteprotsess ka värvi all edasi, hävi-tab värvikorra ja raua enese. Raua puhas-tamiseks roostest on tarvitusel vastavad traatharjad ja puhastamine sünnib siis käsitsi. Puhastamist tuleb piinlikult ja hoo-likalt toimida. Paremaid tagajärgi annab aga keemiline rauapuhastus, kus see või-malik teostada. Viimane puhastusviis või-maldab raualt kõrvaldada ka raske rooste-protsessi, kuna traathari ainult välise rooste-korra kõrvaldab, jättes roostepesade põhja puutumata. Viimastes peituv hape tekitab ajajooksul uue rooste, millele ei suuda vastu panna ükski värvikate.

Ülaltoodust näeme, kui raske on selle rauahävitajaga võitlust pidada ja kui ette-vaalilikult ning hoolikalt tuleb toimida, et mitte ilmaaegu hävitada raua, seda vajali-kumat metalli. Ri järele Tm. k/üh.

Mitmesugust.

Tramiteenijate üldkoosoleku resolutsioonid.

Tallinna linna tÄnavraudtee osakonna ja sekvestreeritud Kopli tÄnavraudtee teenijate ja tÄölliste ühisel üldkoosolekul 30. juunil 1927. a. vastuvõetud otsused:

I. Teenistumäärused ja asjaajamise kord.

Tallinna linna tÄnavraudtee osakonna ja sekvestreeritud Kopli tÄnavraudtee teenijate ja tÄölliste ühine üldkoosolek, läbi arutades teenistustingimusi ja asjaajamise korda, leidis, et hoolimata linnavalitsuse pikast tegevuseast ei ole linnavalitsus veel maksma pannud enda teenijate ja tÄölliste kohta teenistumäärusi, mis normeeriksid õiguslist ning kohuslist vahekorda linnavalitsuse ja teenijate vahel seniks kui need vahekorrad ei ole normeeritud seadusandlisel teel. Samuti puuduvad asjaajamise juhtnõõrid, mille tõttu asjaajamises ühelt poolt vÄärnähtusi ette tuleb, aga teiselt poolt jälle asjata aegaviivat ja kulukat tÄõd tehakse ning lõpuks ei ole selge, missugused õigused ning kohused ühel kui teisel teenijal on.

Kõiki neid asjaolusid läbi arutades üldkoosolek ühel hÄälele

otsustas:

1) Paluda linnavalitsust, seniks kui omavalitsusteestitusseadus ei ole maksma pandud, kiires korras linnateenijate ja tÄölliste kohta teenistumäärused vÄlja tÄõttada ja need peale linnavolikogu poolt kinnitamist maksma panna, käsitades selle juures Eesti riigiteenistuse seadust.

2) Linnavalitsust paluda kiires korras asjaajamise juhtnõõrid vÄlja tÄõttada ja peale volikogu poolt kinnitamist maksma panna.

II. Teenijate palgad ja haigekassa maks.

Arutades koosseisu ette nähtud tÄnavraudtee osakonna alaliste teenijate teenistustingimuse ja tÄõttasu küsimusi, leiab üldkoosolek, et nimetatud teenijad on tÄõttasude suhtes halvemas seisukorras linnaasutuste ja linna teiste ettevõtete teenijatest, hoolimata sellest, et tÄnavraudtee osakonna teenistus vastutusrikkam ja strateegiliselt tähtsam on teiste teenistuses. Võrreldes tÄnavraudtee osakonna teenijate ja tÄölliste tÄõttasu üksteisega, konstateerib üldkoosolek ebakohaseid palkade vahekordi, mis ei võrdu ametivastutusele, oskuse ja hariduslike tasapinnale. Koosseisu ette nähtud tegelikult saadav tÄõttasu väheneb veel selle läbi, et sellest võetakse maha haigekassa-maks ja haiguse korral teenistusest ärajäämisel alates $\frac{1}{3}$ tÄõttasu, samuti ka $\frac{1}{3}$ osa tasusaaja perekonna liigete arstimise kuludest, milliseid mahaarvamisi linna asutuste teenija palgades mitte ei ole.

TÄnavraudtee osakonna [aruanne [näitab mõõdunud aasta eesi Mk. 5 995 134 puhaskasu ja käesoleva aasta eelarve Mk. 5.956.000 puhaskasu. Puhaskasut ei ole osakonna teenijad senini osa saanud, kuna riigi- ja eraettevõtetes puhaskasut teenijatele lisatasu antakse. Kõige selle tagajärjel kannavad tÄnavraudtee osakonna vastutavad teenijad suurt vastutust, aga tasude suhtes peavad vähesega leppima. Kõiki neid asjaolusid läbi arutades üldkoosolek ühel hÄälele

otsustas:

1) Paluda linnavalitsust tÄnavraudtee osakonna koosseisu teenijate palkasid õiglaselt normeerida ja kõrgendada vastavalt ametivastutusele ning oskusele, paigutades neid mitte alamale palgaastmele, kui teiste asutuste ja ettevõtete samad teenijad on;

2) paluda linnavalitsust tÄnavraudtee osakonna teenijate ja tÄölliste haigekassa maksud ilma nende palgast mahaarvamata linna kanda võtta, samuti ka nende perekonnaliigete $\frac{1}{3}$ osa arstimiskulusid, mida senini perekonnaliikmed ise on tasunud, haiguse pärast teenistusest puudumisel teenijate ja tÄölliste palgast esimesel haiguse kuul mitte maha arvata, vaid seda teha $\frac{1}{3}$ osa suuruses summas alles teise haiguse kuuga alates;

3) paluda linnavalitsust tÄnavraudtee osakonna koosseisu teenijatele osakonna puhaskasut gratifikatsioone määrata, ehk kui seda ei tehta, siis neid ühe astme võrra kõrgemale palgaastmele paigutada linnaasutuste teenijatest.

III. TÄnavraudtee teenijate, tÄölliste ja publiku vahekord.

TÄnavraudtee osakonna teenijate ja tÄölliste ning tÄnavraudteed tarvitaja publiku vahekorra küsimust arutades leiab üldkoosolek, et osa tÄnavraudteel sõitjaid kodanikka kangekaelselt ignoreerib sõitjate kohta seltskonna üldhuviides maksma pandud korda, mis pärast sõitjate vahel sekeldusi tõuseb. Nende vÄärnähtuste puhul kaalutakse mõnelt poolt süü põhjuseid ebaõigelt veeretada tÄnavraudtee teenijate ja tÄölliste peale, neid kasvatamatuses süüdistades ja tõelikka süüdlasi sõitjaid kannatajatena kujutades.

Kõiki neid asjaolusid läbi arutades üldkoosolek ühel hÄälele

otsustas:

1) Linnavalitsust paluda kiires korras vÄlja tÄõttada ja maksma panna tÄnavraudtee teenistuse ja liikumise määrused, milles peale muude oleks ette nähtud abinõud kodanikkude sundimiseks neid määrusi täitma ja karistused määrustest üleastumise kordadel.

2) ajakirjanduse kaudu selgitustööd teha, et tänavraudteed tarvitaja publik liikumise kohta maksmapandud määrusi ja korda tähele paneks ja nende järele käiks, ühtlasi selgitustööd teha, et sõitjad üksteise vastu saanuti ka tänavraudtee teenijate ja tööliste vastu viisakad ning korrektsed oleksid, mille tagajärjel asjatud sekeldused ning meeleäritused ära jääksid.

3) Kõikidelt tänavraudtee osakonna ja sekvestreeritud Kopli tänavraudtee teenijate ja töölistelt teenistuskohuste täitmisel hoolsust, korralikust ja viisakust nõuda.

Palgavõitluse kroonika.

19. skp. käisid Kesклиidu juhatuse liikmed rahaministri jutul oma sisseantud märgukirjade kohta väljavateid selgitamas.

Nimelt palus Kesклиit jõulupühadeks ühekordset toetust 5000 mk. suuruses kõigile riigiteenijatele sel põhjendusel, et teenistusvanuse tasu ja kõrgendatud perekonna-abiraha 1927. a. ellu viimata jäeti. Et seda abiraha jõulukele aga ei antud, siis on Kesклиit arvamisel, et selle puuduva palgavahe riigiteenijatele ikkagi 1927/28 eelarve aasta jooksul peaks antama, selleks summe 3. lisaelarves ette nähes. Edasi nõuab Kesклиit teenistusvanuse tasu ja kõrgendatud ning ühtlustatud perekonna-abiraha maksmapanemist 1928. a. 1. aprillist arvates, milleks summad eelarvesse peaks võetama.

Rahaminister on lubanud reaalseste võimaluste korral Kesклиidu nõudmisi rahuldada.

Eesti Raudteelaste Keskühingu

toetusel välja antud rahvusvahelise esperantokeelse raudteelaste häälekandja „La Fervojojsto“ Eesti erinumber on välismail suure tähelepanuga vastu võetud.

Tuntud Rootsi parlamenditegelane raudteelane E. Eriksson, kes ühtlasi ka esperantistina tuntud, on oma väga kiitva otsuse erinumri kohta annud.

Tõlkeid meie raudteelaste olude üle on sellest erinumbrist teinud mitmed raudteelaste häälekandjad välismail. Eesti eeskujul kavatakse „La Fervojojsto“ erinumbreid välja anda ka Jugoslaavia ja Rootsi raudteelased.

Raudteelaste rahvusvahelise

lähikäimise edendamiseks on mitmed Rootsi raudteelaste organisatsioonid käesoleval aastal annud toetust raudteelaste rahvusvahelisele organisatsioonile „Internacia Asocio de Esperantistaj Fervojojtoj“ (lühidalt IAEEF).

Nii on annud „Svenska Järnvägsmannaförbundet“ — 100 R. kr., „Sverges Staatsbanornas Befälsförbundet“ 75 R. kr., „Sverges Lokomotivmannas För-

bund“ — 50 R. kr., kokku meie rahas umbes 22.700 mk.

Eesti raudteelaste esperanto-grupi juhatusel on selpühul Rootsi ametvendadele eeskujuliku teo eest lugupidamist avaldatud. Saadetud kirjas avaldatakse ühtlasi lootust, et Rootsi ametivennad rahvusvahelisel põllul edaspidi töötades Eesti raudteelastega käiskäes lähevad.

Tallinna positeenijate jõuluõhtu.

Kutseühisuse osak. juhatuse ja peatoimkonna korraldusel oli Tallinna positeenijatel 19. detsembril l. a. Karu t. nr. 16 j. güm. ruumes perekondlik koosviibimine jõulupuuga ja tantsuga.

Eeskava kunstlikes osas kanti oma tegelaste poolt ette laste näitemäng ning mitmed laulu- ja klaveri soolod. Meeleolu tõstmiseks oli korraldatud lastele jõuluvana poolt kingituste jagamine ja täiskasvanute vahel annetati üksteisele nimelisi kingitusi. Sisspääs oli liikmetel maksuta, kaasatoodud võõrastel aga à 50 senti. Rahvast oli koos ligi 400. Lõbusas ja ülevas meeleolus viibisid inimesed kella neljani ja mõned isegi hommikuni, sidudes ja kinnitades jõuluõhtu meeleoluga kaasteenijalike sõpruse sidemeid.

Õhtu majanduslikeks kordaminekuks oli korraldatud energiliste tegelaste initsiatiivil asjade loterii, kus iga pilet võitis. Loteriist oli osavõtt elav ja kell 11 õhtul olid juba kõik piletid (530) müüdud.

Loterii asjakesed koguti kaasteenijailt väikeste annetustena. Nende kogumisel ja valmistamisel nägid eriti naistegelased palju vaeva, kuid töö andis häid tagajärgi ja maksuta korraldatud õhtu kulude katteks tõi loterii kena summa. Osavõtja.

P. t. t. k.-ü. Võru osakonna jõulupuud.

Vana-aasta õhtul korraldas posti t. t. teenijate kutseühisuse Võru osakond oma liikmetele jõulupuud. Võrreldes möödunud aasta koosviibimisega, võis tänavu märgata suuremat edu. Nii oli koosviibijate arv ligi poole võrra suurenenud, mida tuleb osalt piduõhtu kontserdiosa arvele panna. Teatavasti tegutseb käesoleval ajal üle kogu Eestimaa üksainus positeenijate laulukoor ja seegi väikeses Võrus. Möödunud vanaaasta õhtul esines laulukoor esimest korda avalikult koorijuhhi härra J. Kerbis'e juhatusel. Kanti ette kaksteisikümme segakoori laulu, mis õnnestusid hästi. Üldiselt võib koosviibimist kõigilt kordalainuks pidada. E. K.

Tähelepanu.

Mõned üksikud „Side“ tellimiste vastuvõtjad ja üksiknumbrite müüjad ei ole veel eelmiste aastate eest talitusele nende käes olevaid rahasid ära saatnud, vaatamata mitmekordsetele nõuetele.

„Side“ toimetus palub neid üksikuid, kes seda pole teinud, 15. veebruariks tingimata omad arved õiendada, vastasel korral oleme sunnitud võlgnikkude nimed „Sides“ avaldama ja kui see ka ei aita, siis tarvitame võla sissenõudmiseks seaduslist teed.

Toimetus.